

El poblament rural d'època romana a les Terres de Ponent: l'exemple de les villae del Romeral i el Tossal del Moro

Lluís Marí i Sala
Víctor Revilla

En el territori més proper a la ciutat d'Ilerda s'excaven en l'actualitat dues vil·les de gran importància per conèixer les característiques i evolució del poblament rural en època romana entre els segles I aC i el final de l'antiguitat.

La *villa* del Romeral (Albesa) és un assentament ocupat de forma continuada entre els segles I dC i V dC. La primera fase d'ocupació correspon a un edifici de característiques imprecises que es basteix cap a mitjan segle I dC. Aquesta construcció es substituïda per un edifici de grans dimensions i amb una funció residencial evident organitzat a l'entorn d'un pati central. En el costat sud d'aquest pati s'han pogut excavar algunes estances que semblen pertànyer a un conjunt termal; concretament, una gran habitació amb paviment d'*opus signinum*, que podria correspondre a la *cella frigidaria*, i una piscina. Cal destacar la presència de nombrosos fragments de *lapis specularis* caiguts damunt el sòl de la piscina, procedents sens dubte d'una o més grans obertures que il·luminarien el recinte. Aquest complex sembla en ús durant els segles II-III dC.

Cap a mitjan o la segona meitat del segle IV es du a terme una redistribució gairebé total de l'organització espacial i la decoració del lloc, aprofitant algunes estructures i espais de la fase anterior i abandonant-ne d'altres. El nou edifici és de planta quadrangular i s'organitza a l'entorn d'un peristil de forma lleugerament trapezial, tancat per quatre galeries porticades de 29 m de longitud i 3'20 m d'amplada. D'aquesta planta sobresurten una sala de recepció amb absis, al costat nord, i una sala octogonal al sud. El conjunt, per tant, es presenta com una construcció compacta que devia mostrar un cert aspecte de fortalesa. L'àrea total ocupada és d'uns 3.000 m². Les habita-

cions principals i, com a mínim, tres de les galeries van ser pavimentades amb mosaics policroms de motius geomètrics i vegetals.

Per la seva banda, la *villa* del Tossal del Moro és un complex format per una sèrie de construccions de funció eminentment agrícola, ramadera i artesanal, però també funerària, repartides per una superfície superior als 15.000 m². i que ocupaven el cim i el vessant sud de la primera terrassa fluvial del riu Segre. El centre d'aquest complex, a mitja alçada al vessant del turó, el formaven dos grans edificis de planta rectangular aixecats al segle II dC amb grans carreus de pedra sorrenca. La seva posició i la monumentalitat de la seva arquitectura devien destacar clarament en el paisatge. Cap a mitjan segle III un dels edificis principals va patir un incendi i va ser reconstruït totalment. En aquesta fase, que es perllonga fins a finals del segle IV, l'edifici va servir com a lloc d'habitació i espai de treball artesà. Després de la seva destrucció definitiva, a finals del segle IV, es bastí a sobre un nou edifici, de grans dimensions, però amb materials reaprofitats que perdura fins a un moment indeterminat del segle V.

Cap el sud-est se situaven altres edificis, també de grans dimensions i bastits amb una tècnica similar de grans carreus. La destrucció o la manca d'excavació d'aquestes construccions impedeix precisar-ne la funció, però segurament també es devien dedicar a la producció agrícola. Un d'ells, en particular, podria haver servit per a l'elaboració de vi o oli, que després es dipositaria en un magatzem a l'aire lliure proper format per grans contenidors semienterrats anomenats *dolia*. Al sud-oest es va construir un seguit de petites dependències d'arquitectura molt modesta i disposades d'una forma aparentment anàrquica, que van

Visió parcial de la vil·la romana del romeral d'Albesa.

ser ocupades entre els segles I i IV-V dC. Aquestes dependències, perfectament separades dels edificis agrícoles, es van dedicar al treball del ferro (hom ha documentat una forja) i a altres activitats artesanies, però no es pot excloure que algunes servissin per allotjar una part dels treballadors.

Tot i que no ha estat localitzat, és possible que a prop de la *pars rustica* existís un sector residencial. Els treballs de conreu dels camps propers han proporcionat restes de mosaic que indiquen l'existència d'un edifici decorat de forma acurada, adaptat a les necessitats quotidianes i a les exigències de luxe de la família propietària. El seu emplaçament hipotètic seria prop del camí romà, clarament separat de les molèsties (sorolls, olors, fums) que ocasionarien les activitats del sector destinat a l'agricultura i a la producció artesana.

El conjunt d'edificis se situa a certa distància del camí que comunicava Lleida amb Àger, respectant un altre dels preceptes dels tractats d'agricultura romans. Aquesta proximitat assegurava una comunicació fàcil amb la ciutat propera i la possibilitat d'exportar les seves produccions. Alhora, la vil·la estava prou separada de la via com per no haver de rebre visites indesitjades dels viatgers de pas.

A prop d'aquests edificis, dalt d'un turó se situava un petit cementiri format per un conjunt de tombes molt senzilles que envoltaven un mausoleu. El mausoleu era un

Vil·la del Tossal del Moro de Corbins.

edifici de planta rectangular que reproduïa la forma d'un temple. La posició, dominant el paisatge, la seva solidesa i la riquesa de la decoració indiquen que devia servir com a tomba familiar dels propietaris. La resta de sepultures correspon a gent modesta (esclaus i assalariats) que constituïen el personal domèstic i la mà d'obra de la propietat. Finalment, a uns 800 m de distància, s'ha excavat una petita cabana que allotjava una premsa. Per les seves característiques, sembla una dependència relacionada amb les activitats gestionades des del conjunt central d'edificis més que no pas una propietat camperola independent.

Preu de subscripció anual: 32 €

AURIGA

Rda. Universitat, 7, 3r, 4a. 08007 Barcelona. Telèfon: 93 412 32 94. Fax: 93 412 68 71

E.mail: auriga@ccc.cat

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom _____

Cognoms _____

Adreça _____

Població _____

Codi Postal _____

Telèfon _____

E. mail _____

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom _____

Cognoms _____

Banc/Caixa(4 dígits i nom) _____

Agència (4 dígits) _____

Dígits de control (2 dígits) _____

Compte (10 dígits) _____

Adreça _____

Població _____

TARDOR 2007
8,00 €

NÚMERO

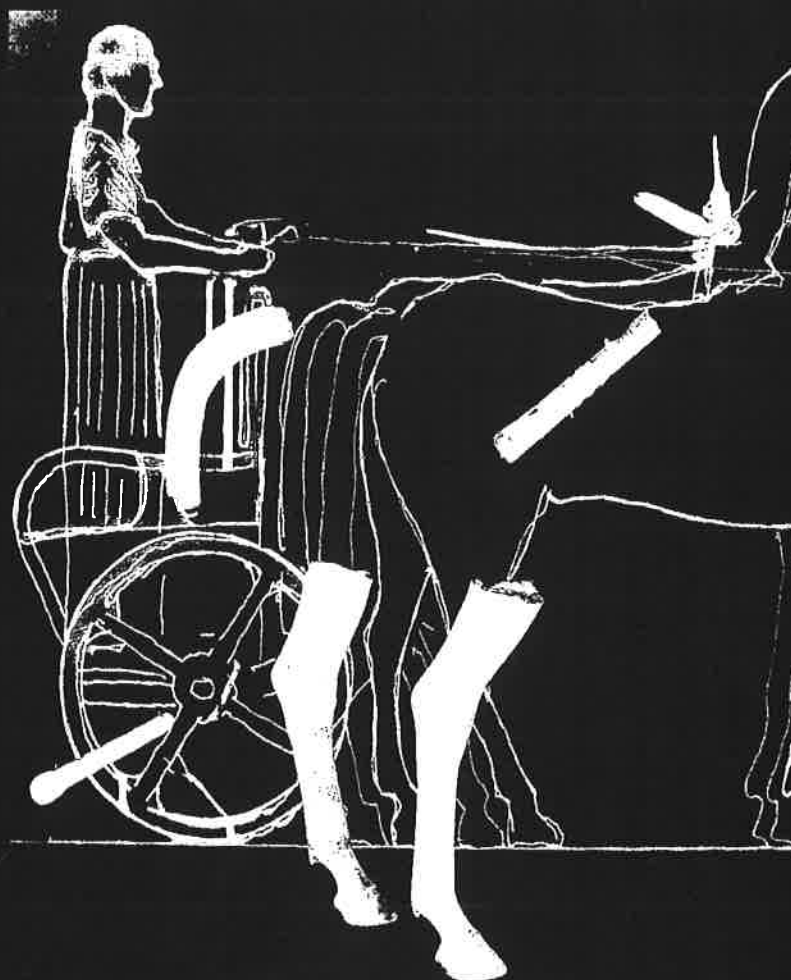
49

AURIGA

REVISTA DE DIVULGACIÓ DEL MÓN CLÀSSIC

III FÒRUM AURIGA

Diàleg sobre el llegat grecoromà a Catalunya

17 i 18 de novembre de 2007
Capital de la Cultura catalana Lleida 2007

AURIGA

Capital de la Cultura Catalana

